

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening: Montessori-basisschool De Elzen

Datum bezoek: 15 december 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: drs. Jeroen Schuitert

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt onderwijsondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de onderwijsondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar onderwijsondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet, en wanneer wel, op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de onderwijsondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de onderwijsondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

¹ Waar in dit rapport korthedshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport korthedshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat 'een leerling bij de groep houden' betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de leerlingen die op dat moment de klas vormen. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heterogeen, waardoor 'een leerling bij de groep houden' hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methodegebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

Leerkrachten op scholen die vooral methode-gestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methodegestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methodegestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)

- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder) - aanwezig waren: dhr. Bas Evers (directeur), mw. Anja Boomans (IB 1 t/m 4), dhr. Ludo van de Ven (IB 5 t/m 8), mw. Sara Pumares (ouder).
- observaties bij enkele lessen: groep 5-6A, groep 3-4, groep 7-8A.
- een teamgesprek - aanwezig was een representatief deel van het schoolteam.

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met een verschillende onderwijsbehoefte.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van de Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groeimogelijkheden

Korte impressie van de school

Montessorischool De Elzen is een basisschool die het onderwijs vormgeeft volgens de principes van M. Montessori. De groepen worden gevormd door twee leerjaren te combineren in één groep. De huidige school is voortgekomen uit een fusie met een andere buurtschool. Sinds zes jaar is de school gehuisvest in één gebouw. Door verbouwing van de gymzaal zijn extra lokalen gerealiseerd. Het gebouw heeft twee verdiepingen, bestaande uit gangen met daaraan gelegen de lokalen. In de gangen staan enkele tafels voor werkplekken. In het verbouwde deel is een open ruimte gecreëerd met werkplekken en PC's. Momenteel zijn er 562 leerlingen ingeschreven (teldatum 01-10-2015), verdeeld over 21 groepen. De groepsgrootte is gemiddeld ongeveer 26 leerlingen. De school is in twee jaar met twee groepen gegroeid en deze groei zet zich voort. Het gebouw is echter vol. De school staat in het centrum van Tilburg en betreft voor 85 % de leerlingen uit de omliggende wijk. De andere 15% betreft leerlingen uit andere wijken waarvan de ouders bewust een keuze maken voor het Montessori onderwijs.

De directeur geeft aan dat de school wordt geconfronteerd met een brede range aan hulpvragen. De IB-er van de onderbouw signaleert dat, meer dan in het verleden, vroegtijdig duidelijk is dat jonge leerlingen extra ondersteuning behoeven. Vaker ligt daaraan een gediagnosticeerd syndroom aan ten grondslag. Als mogelijke verklaring daarvoor wordt genoemd dat de ouders kritisch zijn op de eigen opvoedingssituatie en snel vervolgstappen ondernemen voor nader onderzoek. Ouders weten dan de weg te vinden voor nadere diagnose en confronteren de school daarmee. Een klein percentage ouders kiest bewust voor De Elzen als hun kind extra behoeften heeft op pedagogisch en/of didactisch gebied. Afgelopen jaar hebben ongeveer 20 externe ouderparen een oriënterend gesprek aangevraagd bij de directeur omtrent een eventuele overstap van hun basisschool naar De Elzen. Deze leerlingen konden niet worden geplaatst in verband met ruimtegebrek. Bovendien onderhoudt de directeur een goede relatie met de collega-scholen in de buurt, zodat er geen grote zij-instroom ontstaat. De school verwijst weinig leerlingen naar het SBO of SO.

De spreiding van de leerniveaus van de leerlingen is groot, variërend van IQ 80 tot IQ 145. De lage en hoge leerniveaus betreffen echter een beperkte groep leerlingen. Daardoor is de spreiding van de leerniveaus te zien als een normaalverdeling en is daarmee matig heterogeen te noemen. Het niveau van leren is van een gemiddeld tot bovengemiddeld niveau. Er is sprake van weinig diversiteit in de culturele- en taalachtergrond van de leerlingen. De sociaaleconomische achtergrond van de gezinnen wordt vooral gekenmerkt door ouders met een gemiddelde of hogere opleiding.

De groepen worden geformeerd met steeds 2 leerjaren in één groep. In het team speelt de discussie om over te gaan naar 3 leerjaren in een groep. Jaarlijks verandert de groepssamenstelling, omdat ongeveer de helft van de klas doorstroomt en een andere helft instroomt. Een groepsleerkracht maakt een leerling dus twee jaar mee.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school ten opzichte van ten opzichte van andere scholen in Nederland

- ☒ meer homogeen
- ☐ vergelijkbaar
- ☐ meer heterogeen

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van De Elzen weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

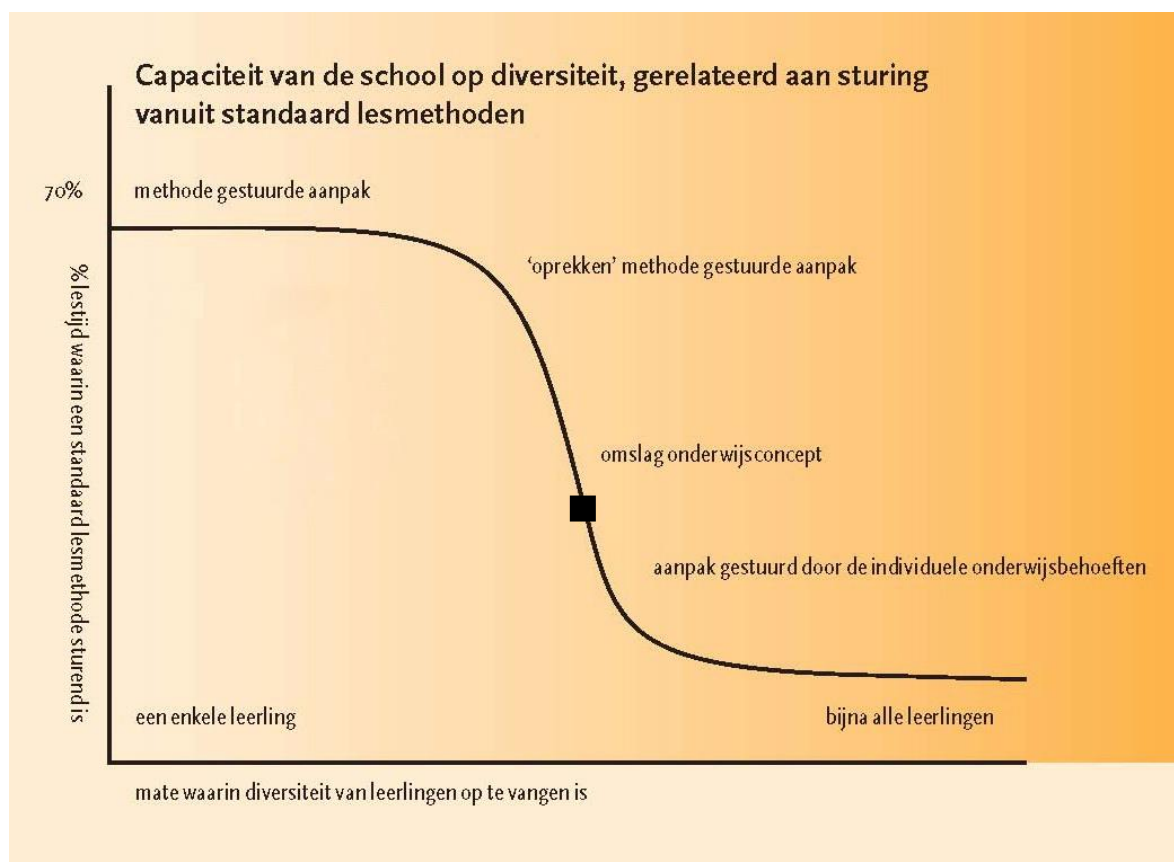
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methodegestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingenpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

De Elzen bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die

- ☐ basisondersteuning biedt aan leerlingen (passend bij een netwerkschool)
- ☐ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een netwerkschool plus)
- ☒ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
 - ☐ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team (passend bij een brede ondersteuningsschool)

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

- ☒ extra 'handen' in de klas, te weten: indien aangekruist toelichten
- ☒ onderwijsmaterialen
- ☐ de ruimtelijke omgeving
- ☒ specialistische expertise
- ☐ contacten met externe relaties

Deze beschikbaarheid van voorzieningen past bij een smalle ondersteuningsschool

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

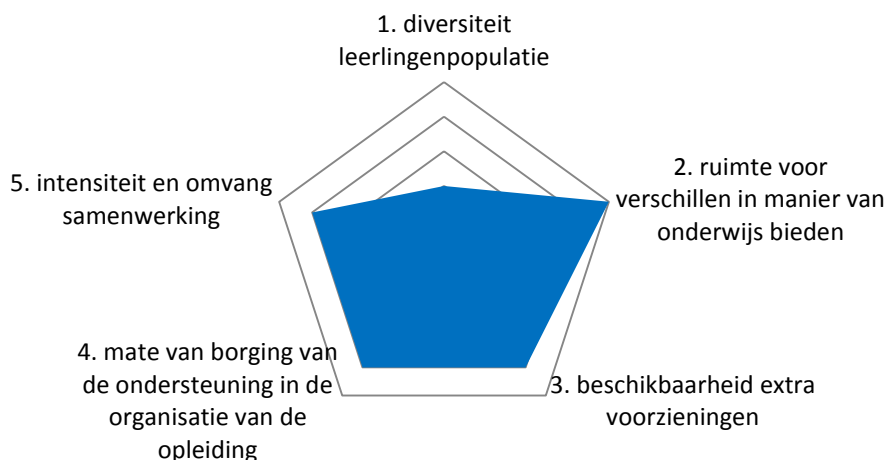
- ☒ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig (passend bij een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet (passend bij een netwerkschool)
- ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

- ☐ intensief, in een stevig netwerk met veel partners (passend bij een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
- ☒ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ beperkt (passend bij een netwerkschool)

Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Over het geheel genomen is De Elzen te karakteriseren als een **smalle ondersteuningsschool**.

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.
Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

De sociaaleconomische achtergrond van de gezinnen wordt vooral gekenmerkt door ouders met een gemiddelde of hogere opleiding met beroepen in de culturele/creatieve sector en ondernemers/zelfstandigen. De culturele en taalachtergrond van de leerlingen is weinig divers. Er zijn weinig leerlingen van een allochtone afkomst. Naar schatting van de geïnterviewde medewerkers is het niveau van leren over het geheel van de school van een gemiddeld tot hoger niveau. Er zijn kleinere aantallen leerlingen met minder intellectuele mogelijkheden en ook kleinere aantallen leerlingen met hoogbegaafdheid. De spreiding van de leerniveaus is dus te zien als een normaalverdeling. De speciale behoeften op het gebied van informatieverwerking vallen minder op door het gehanteerde concept van de school. Er is dan vooral sprake van uitval op de executieve functies. Het betreft hier in verhouding weinig leerlingen. De speciale behoeften rond gedrag vallen ook minder op door het gehanteerde concept van de school. Ook hier gaat het om in verhouding weinig leerlingen en het betreft zowel internaliserende gedragsproblemen als externaliserende gedragsproblemen. De conclusie is dat de diversiteit van de leerlingenpopulatie als meer homogeen is te kenmerken.

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.

Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

De schoolleiding heeft de ambitie om het gehanteerde concept weer sterker volgens de principes van Montessori in te richten. Na een 'zwak' oordeel in 2008 van de inspectie is er een beweging geweest om sterker de lesmethoden te volgen voor hogere opbrengsten. De laatste jaren maakt het team de beweging om zonder methodesturing te werken. De rol van de leerkracht blijft daarbij essentieel, want deze kadert de vrije keuze van de leerlingen in. Leerlingen maken keuzes naar aanleiding van het kindplan en de ik-doelen. In de hogere klassen zijn er veel keuzemogelijkheden. De leerstof wordt bepaald door leerlijnen met einddoelen per jaargroep, aangevuld met Montessori materialen. De einddoelen van een jaargroep kunnen verschuiven als dat nodig is en is afhankelijk van de groep. Voor de zaakvakken wordt Da Vinci gebruikt. Het onderwijsconcept dat de school hanteert kent zijn begrenzing voor leerlingen met bepaalde onderwijsbehoeften. Het concept doet namelijk een sterk beroep op het vermogen om zelfstandig te werken. Leerlingen moeten kunnen omgaan met de vrijheid en de ruimte die ze wordt geboden en de keuzen die ze zelf kunnen maken. Tenslotte moeten leerlingen kunnen omgaan met de 'ruis' die dat met zich meebrengt in termen van beweging en geluid (rondlopende leerlingen, overleggen en samenwerken, enz). Dit jaar gaat de school een ontwikkeling in met portfolio. Er is een nieuwe spellingslijn (Taalset) geïntroduceerd vanuit het Montessori materiaal concept die de eigen rol van de leerling stimuleert. De leerkracht is eerder een mentor of coach die handvatten aanreikt, dan een kennisoverdrager. In toenemende mate ontwikkelt de kennisverwerving zich richting het werken met kennis. Op didactisch gebied is er sprake van individueel leren en groepsleren. Op pedagogisch gebied is het groepsleren sterk herkenbaar. De rol van de leerkracht met betrekking tot het leren is tegelijkertijd sturend en begeleidend in het kader van vrijheid in gebondenheid. Het team is erop gericht het maximale uit de leerling te halen en daar valt nog winst te behalen volgens de schoolleiding, met name in het geval van hoogbegaafdheid, leerkrachtkwaliteiten en omgevingskwaliteiten. De mate waarin de leerstof de leerweg bepaalt verschilt per vakgebied: bij rekenen bepaalt meer de beginsituatie van de leerling de leerweg en bij spelling bepaalt de leerstof de leerweg. Bij het kosmisch onderwijs wordt er vanuit thema's gewerkt. Aan deze thema's worden creatieve en taalopdrachten (woordenschatonderwijs, stelopdrachten) gekoppeld. Naast de verplichte opdrachten bij kosmisch onderwijs, krijgen de kinderen de ruimte om aan vrije(re) opdrachten te werken. De onderbouw werkt thematisch. Door de hele school zijn er veel keuzemogelijkheden voor de leerlingen. De Montessorimaterialen en het klassenmanagement zijn gestructureerd. Naast observatiegegevens worden Cito-toetsen en de methodegebonden toetsen worden gebruikt als norm. De mogelijkheid om de vaardigheidsscores te gebruiken om de ontwikkeling per leerling te monitoren wordt nog niet veel toegepast. In toenemende mate is er ruimte voor de zelfbeoordeling door de leerling. Een voorbeeld hiervan zijn de kindgesprekken in de bovenbouw en de voortgangsgesprekken met de ouders. De evaluatie van het onderwijs geschiedt op basis van de leervorderingen van de groepen. Trendanalyses zijn lastig te interpreteren in verband met fluctuaties. Leerlingen worden betrokken bij de evaluatie van het onderwijs middels een periodiek tevredenheidsonderzoek. Er zijn plannen voor het opzetten van een leerlingenraad.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Het schoolteam kan zich bekwaamen in het inspelen op de verschillende leerstijlen van leerlingen. Op zich heeft men oog voor de verschillen tussen leerlingen en heeft men ook duidelijk de wil deze verschillen (meer) te honoreren. Het verwerven van meer kennis omtrent leerstijlen is een eerste stap. Het schoolteam heeft ervaring met het werken in bewust heterogeen samengestelde groepen met twee leerjaren in één groep. Door de organisatie volgens de principes van M. Montessori, zal het team minder snel tegen haar grenzen aanlopen om elke leerling te benaderen vanuit de onderwijsbehoeften, dan collegascholen met een traditionele organisatie. Het team kan in de context van het samenwerkingsverband een rol vervullen om die collegascholen te inspireren om buiten hun kaders te denken als het om de inrichting van de organisatie gaat. Andersom geldt ook dat de school van andere scholen kan leren hoe de instructie, groepeeringsvormen en coöperatieve werkvormen vormgegeven kan worden. In het teamgesprek heeft het team ook uitspraken gedaan die de grenzen voor wat betreft het onderwijsconcept en de ambitie rond Passend Onderwijs aangeven. Er bleek verschil van mening over het nut van extra handen in de klas versus klassenverkleining. Voor de teamgerichte aanpak is het van belang dat het team hierover meer op één lijn komt.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.
Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

- De school heeft structureel meer dan 7 uur extra handen per klas per week door onderwijsassistenten, vakleerkracht, stagiaires en inzet van ouders.
- Op school zijn er specifieke onderwijsmaterialen beschikbaar voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften voor didactische kenmerken (alternatieve methoden, waaronder de Montessorimaterialen, de Taalset) en pedagogische/psychologische kenmerken (materialen voor het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen).
- Voor de ruimtelijke omgeving heeft de school extra ruimtes voor didactische begeleiding (handenarbeidlokaal/atelier, een schooltuin), extra ruimtes voor bewegingsbehoeften (rolstoeltoegankelijkheid, speel-/gymlokaal, een speelplein met extra kwaliteit) en extra ruimtes voor verzorging/rust (verzorgingsruimte, time-out ruimte).
- Specialistische expertise op hbo/vwo-niveau is aanwezig voor spraak/taalbelemmeringen, cognitieve beperkingen, motorische beperkingen, ASS, AD(H)D, gedragsproblemen, dyslexie en onderwijsachterstanden andere culturen. Buiten de school is expertise snel toegankelijk.
- De school werkt regelmatig tot vaak samen met de SMW, BJZ, GGD, GGZ, gemeentelijke ketenzorg, Steunpunt Hoogbegaafdheid van Plein013.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.
Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

In het kwaliteitshandboek 'begeleiding en ondersteuning' zijn de werkwijzen, taken en verantwoordelijkheden beschreven met stroomschema's. (zie de bijlage voor het schema). De IB-ers bewaken het proces van de onderwijsondersteuning middels de 1-zorgroute en de besprekingen in het OBT en contacten met de groepsleerkrachten. Ze begeleiden en ondersteunen het schoolteam daarin. De school werkt met groepsbesprekingen in een cyclus van twee maal per schooljaar. De groepsoverzichten vanuit ParnasSys worden dan besproken. Per vakgebied worden de mogelijkheden voor clustering van leerlingen bekeken. Deze werkwijze wordt door de schoolleiding als een voorbereidende stap gezien om uiteindelijk met groepsplannen te gaan werken met een aanbod gebaseerd op de onderwijsbehoeften van leerlingen. Er zijn groepsconsultaties om de afspraken uit de groepsbesprekingen te monitoren en eventueel bij te stellen. Het OBT breed komt 5 x per jaar bij elkaar (smw, GGD, zorgcoördinator = de orthopedagoog, de IB-ers en op afroep de directeur). 1 x per maand is er een OBT smal waarbij de onderwijsassistenten aanwezig zijn. Daarnaast is het altijd mogelijk om een individuele leerlingbespreking te organiseren als daaraan behoefte is. De ondersteuning van leerlingen wordt door de onderwijsassistenten gedaan in 4 perioden van ondersteuning.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.
Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Er is weinig contact met de andere scholen in de wijk, maar de directeur pakt dit weer op met de dichtstbij gelegen scholen vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor Passend Onderwijs in de wijk. Met de BSO is er overleg richting de opzet van een IKC. Binnen het eigen schoolbestuur bestaan er verschillende overleggen en netwerken van informeel leren en kennisdeling, zoals een IB-netwerk, een directieberaad en inhoudelijke thema's zoals de Da Vinci aanpak. Van een aantal voorzieningen van Plein013 wordt gebruik gemaakt: Steunpunt Hoogbegaafde leerlingen, Taalschool, Intermezzo, Talentklas. Tweemaal is er een TLV aangevraagd. Er is weinig contact met het SBO en SO, alleen via Plein013. De huidige werkwijze met de consulenten bevalt goed.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

Er is een teamgesprek gevoerd aan de hand van stellingen. Deze zijn bewust ambigu geformuleerd om de discussie op te roepen. Collega's hebben op persoonlijke titel hun mening gegeven en deze uitlatingen hoeven niet automatisch overeen te stemmen met het schoolbeleid. In het volgende overzicht is de weging van de argumenten op basis van consensus door de aanwezige collega's weergegeven.

Rangorde	Team De Elzen
sterk argument of belangrijk zwak argument of minder belangrijk	5 De veiligheid in de groep wordt in hoge mate bepaald door leerkrachtvaardigheden.
	12 Aanmelding is een ding: een leerling kan de school veel geld gaan kosten.
	6 Liever klassenverkleining dan extra handen.
	4 Door Passend Onderwijs krijgt de 'gewone' leerling te weinig aandacht.
	11 Dankzij Passend Onderwijs worden leerkrachten nog deskundiger.
	2 Ik merk niet zoveel van Passend Onderwijs.
	3 Veel 'zorg' leerlingen op een school schrikt ouders af – dat is geen goede PR.
	9 Liever arrangementen op aparte leslocaties, dan arrangementen in de reguliere klas.
	8 Ouders hebben geen verstand van onderwijs en daarom kan de school beter bepalen wat een passend onderwijsaanbod is.
	7 Door de methodesturing in het onderwijs creëren wij 'buitenbeentjes'.
	1 De reistijd voor een leerling mag niet meer zijn dan een half uur heen en een half uur terug.
	10 Hoe homogener de groep, des te beter de leerprestaties.

Het team is van mening dat de leerkracht ertoe doet met zijn/haar vaardigheden. Men zet in op groepsprocessen en stelt bewust de groepen samen. De veiligheid is echter ook mede afhankelijk van de leerlingen, zij hebben hierin ook een verantwoordelijkheid. De geldsturing binnen het samenwerkingsverband is wel een belangrijk punt voor het team. Het is volgens hen lastig om bij jonge leerlingen binnen 6 maanden te bepalen wat de eventuele speciale ondersteuningsbehoeften zijn. Een verkeerde inschatting 'kost' de school dan geld. Het team is verdeeld over de vraag wat beter zou werken: kleine klassen of extra handen. De klassengrootte is minder bepalend dan de groepssamenstelling zeggen sommigen. Anderen zeggen dat kleine klassen beter is voor de rust in de groep. Weer anderen stellen dat je met extra handen ook extra ogen hebt en dus veel meer de leerlingen kunt zien. Extra handen vraagt echter ook meer afstemming en overleg. Het team heeft een drive om elke leerling te willen zien en individuele aandacht te geven. Daar vragen leerlingen ook om, volgens hen. Sommigen plannen bewust deze momenten in. De vraag is echter ook terecht of het team niet teveel van zichzelf eist in dit verband en door de lat (te) hoog te leggen de eigen teleurstelling creëert. De leerkrachten geven aan dat ze door ervaring met verschillende ondersteuningsbehoeften deskundiger worden en dat ze zich breder ontwikkelen, mede door de scholing die daar vaak mee verbonden is.

Passend Onderwijs heeft voor de school niet veel verschil gemaakt, omdat de zorgleerlingen er altijd al waren. De populatie is niet sterk veranderd. De inzet van consultants is een verandering, ingezet door Passend Onderwijs. Methodesturing speelt niet op de school, want het team hanteert de methoden niet als zodanig. Sturing van de methoden wil men juist vermijden, vanuit het Montessori onderwijsconcept. Het team gelooft in de meerwaarde van heterogeniteit en staat achter de keuze om 2 of 3 jaargroepen te integreren in een klas.

Bijlage: Opbrengsten interview

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

- ☒ weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
☐ laag
☒ gemiddeld
☒ hoog
- ☐ matig
☐ sterk

Toelichting

De sociaaleconomische achtergrond van de gezinnen wordt vooral gekenmerkt door ouders met een gemiddelde of hogere opleiding met beroepen in de culturele/creatieve sector en ondernemers/zelfstandigen.

- *thuis taal:*

- ☒ weinig
☐ matig
☐ sterk

toelichting

De gesproken taal in de gezinnen is bijna altijd de Nederlandse taal.

- *culturele achtergrond*

- ☒ weinig
☐ matig
☐ sterk

toelichting

De culturele en taalachtergrond van de leerlingen is weinig divers. Er zijn weinig leerlingen van een allochtone afkomst.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.:

- *niveau van leren*

- ☒ weinig
☐ matig
☐ sterk

Toelichting

Naar schatting van de geïnterviewde medewerkers is het niveau van leren over het geheel van de school van een gemiddeld tot hoger niveau. De Cito eindscore kwam in 2013 uit op 538,6. Dit fluctueert van jaar tot jaar enigszins. Er zijn kleinere aantallen leerlingen met minder intellectuele mogelijkheden en ook kleinere aantallen leerlingen met hoogbegaafdheid. De spreiding van de leerniveaus is dus te zien als een normaalverdeling en is daarmee meer homogeen te noemen.

- *leerstijlen*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Toelichting

Het team signaleert dat er veel 'beelddenkers' zijn. Verder zijn er weinig grote verschillen in de leerstijlen van de leerlingen.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

☐	weinig (minder dan 20 %)
☒	een matig aantal (20 tot 40 %)
☐	veel (meer dan 40%)

toelichting

Deze speciale behoeften vallen minder op door het gehanteerde concept van de school. Er is vooral sprake van uitval op de executieve functies. De leerlingen met een lager leerniveau rond IQ80 vragen een eigen benadering en dat geldt ook voor de leerlingen met een hoger leerniveau IQ140. Het betreft hier in verhouding weinig leerlingen.

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

☒	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☐	veel (meer dan 40 %)

Toelichting

Deze speciale behoeften vallen minder op door het gehanteerde concept van de school. Ook hier gaat het om in verhouding weinig leerlingen en het betreft zowel internaliserende gedragsproblemen als externaliserende gedragsproblemen. Over het algemeen geldt dat leerlingen leren te werken in 'ruis', wat het Montessoriconcept met zich meebrengt.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

	1	2	3	4	
overdragen van kennis	☐	☐	☒	☒	zelf ontdekken
kennis verwerven	☐	☐	☒	☐	werken met kennis
klassikaal leren	☐	☐	☒	☒	individueel en groepjes-leren
sturing van het leren door de leerkracht	☐	☒	☒	☐	leerlingen sturen eigen leren
alle leerlingen op basisniveau brengen	☐	☐	☐	☒	het maximale uit elke leerling halen
leerstof bepaalt leerweg	☐	☒	☒	☐	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
nadruk op gestructureerde opdrachten	☐	☐	☒	☐	nadruk op vrije opdrachten
gelijke normering prestaties	☐	☒	☒	☐	beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties
beoordeling door leerkracht	☐	☒	☒	☐	zelfbeoordeling door leerling
evaluatie onderwijs door leerkracht	☐	☒	☐	☐	evaluatie samen met leerlingen

Toelichting

De schoolleiding heeft de ambitie om het gehanteerde concept weer sterker volgens de principes van Montessori in te richten. Na een 'zwak' oordeel in 2008 van de inspectie is er een beweging geweest om sterker de lesmethoden te volgen voor hogere opbrengsten. De laatste jaren maakt het team de beweging om zonder methodesturing te werken. De rol van de leerkracht blijft daarbij essentieel, want deze kadert de vrije keuze van de leerlingen in. Leerlingen maken keuzes naar aanleiding van het kindplan en de ik-doelen. In de hogere klassen zijn er veel keuzemogelijkheden. De leerstof wordt bepaald door leerlijnen met einddoelen per jaargroep, aangevuld met Montessori materialen. De einddoelen van een jaargroep kunnen verschuiven als dat nodig is en is afhankelijk van de groep. Voor de zaakvakken wordt Da Vinci gebruikt. Het onderwijsconcept dat de school hanteert kent zijn begrenzing voor leerlingen met bepaalde onderwijsbehoeften. Het concept doet namelijk een sterk beroep op het vermogen om zelfstandig te werken. Leerlingen moeten kunnen omgaan met de vrijheid en de ruimte die ze wordt geboden en de keuzen die ze zelf kunnen maken. Tenslotte moeten leerlingen kunnen omgaan met de 'ruis' die dat met zich meebrengt in termen van beweging en geluid (rondlopende leerlingen, overleggen en samenwerken, enz). Dit jaar gaat de school een ontwikkeling in met portfolio. Er is een nieuwe spellingslijn (Taalset) geïntroduceerd vanuit het Montessori materiaal concept die de eigen rol van de leerling stimuleert. De leerkracht is eerder een mentor of coach die handvatten aanreikt, dan een kennisoverdrager. In toenemende mate ontwikkelt de kennisverwerving zich richting het werken met kennis. Op didactisch gebied is er sprake van individueel leren en groepsleren. Op pedagogisch gebied is het groepsleren sterk herkenbaar. De rol van de leerkracht met betrekking tot het leren is tegelijkertijd sturend en begeleidend in het kader van vrijheid in gebondenheid. Het team is erop gericht het maximale uit de leerling te halen en daar valt nog winst te behalen volgens de schoolleiding, met name in het geval van hoogbegaafdheid, leerkrachtkwaliteiten en omgevingskwaliteiten. De mate waarin de leerstof de leerweg bepaalt verschilt per vakgebied: bij rekenen bepaalt meer de beginsituatie van de leerling de leerweg en bij spelling bepaalt de leerstof de leerweg. Bij het kosmisch onderwijs wordt er vanuit thema's gewerkt. Aan deze thema's worden creatieve en taalopdrachten (woordenschatonderwijs, stelopdrachten) gekoppeld. Naast de verplichte opdrachten bij kosmisch onderwijs, krijgen de kinderen de ruimte om aan vrije(re) opdrachten te werken. De onderbouw werkt thematisch. Door de hele school zijn er veel keuzemogelijkheden voor de leerlingen. De Montessorimaterialen en het klassenmanagement zijn gestructureerd. Naast observatiegegevens worden Cito-toetsen en de methodegebonden toetsen worden gebruikt als norm. De mogelijkheid om de vaardigheidsscores te gebruiken om de ontwikkeling per leerling te monitoren wordt nog niet veel toegepast. In toenemende mate is er ruimte voor de zelfbeoordeling door de leerling. Een voorbeeld hiervan zijn de kindgesprekken in de bovenbouw en de voortgangsgesprekken met de ouders. De evaluatie van het onderwijs geschiedt op basis van de leervorderingen van de groepen. Trendanalyses zijn lastig te interpreteren in verband met fluctuaties. Leerlingen worden betrokken bij de evaluatie van het onderwijs middels een periodiek tevredenheidsonderzoek. Er zijn plannen voor het opzetten van een leerlingenraad.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- ☐ vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- ☒ vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen
- ☒ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

Toelichting

Het Onderwijs Begeleidings Team (OBT) begeleidt de leerkrachten in het omgaan met speciale onderwijsbehoeften van leerlingen. Het OBT bestaat uit een orthopedagoog, de IB-ers, RT-er, 3 klassenassistenten en 2 consultants. De school gaat uit van wat de leerling nodig heeft en wat het wil. Vervolgens kunnen leerlingen worden geclusterd. Een voorbeeld van de aandacht voor de individuele leerling is de introductie van het kindgesprek met ik-doelen. De medeverantwoordelijkheid voor het leerproces wordt daarmee bij de leerling gelegd. Ouders worden hierbij betrokken. Een voorbeeld van clustering van leerlingen zijn de plusgroepen voor leerlingen met meer- en hoogbegaafdheid. Zij krijgen een verrijkingsaanbod. De instructie geschiedt in de groep op basis van het groepshandelingsplan. De leerlijnen zijn de basis voor het aanbod en hiervoor worden naast standaard lesmethoden ook de leerlijnen van het Montessorimateriaal gebruikt. In toenemende mate wordt er gewerkt met subgroepjes en groepsdoorbrekende subgroepen.

Het schoolteam heeft in een eerder stadium op hoofdlijnen aangegeven wat de grenzen zijn met betrekking tot het bieden van een passend onderwijsaanbod voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften (studiedag Kind op de Gang). Deze grenzen hebben niet zo zeer betrekking op het didactische gebied. Grenzen zijn:

- de ondersteuning mag niet ten koste gaan van de aandacht voor de andere leerlingen;
- de leerling moet in zekere mate zelfstandig kunnen werken;
- de leerling moet de werkwijze en pedagogisch klimaat sociaal-emotioneel aankunnen;
- doorwerkende (gedrags)problemen vanuit complexiteit in het kind en/of thuissituatie.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ☐ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- ☒ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- ☐ nee, niet of nauwelijks

toelichting

Het schoolteam differentieert incidenteel op leerstijlen van leerlingen. Er is nog weinig kennis in het team aanwezig over leerstijlen en de tools om deze differentiatie toe te passen in de klas ontbreken nog. Het team signaleert wel dat er veel 'beelddenkers' zijn.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)

De groepen worden geformeerd met steeds 2 leerjaren in één groep. In het team speelt de discussie om over te gaan naar 3 leerjaren in een groep. Jaarlijks verandert de groepssamenstelling, omdat ongeveer de helft van de klas doorstroomt en een andere helft instroomt. Een groepsleerkracht maakt een leerling dus twee jaar mee. Overwegingen voor het samenstellen van groepen zijn:

- ongewenste combinaties van leerlingen (geen broertjes/zusjes bij elkaar);
- leer- en gedragsproblemen in casu de onderwijsbehoeften van de leerlingen;
- combinatie leerkracht – leerling (gebaseerd op het beeld dat collega's van elkaar hebben);
- sterke en zwakke punten van de groepsleerkrachten (gebaseerd op beeldvorming).

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis):

80% - 90% van de leerkrachten heeft een goed inzicht in de leerlijnen, afhankelijk van de ervaring in de leerjaren. De school heeft veel tijd geïnvesteerd in de leerlijn rekenen. De mate waarin men flexibel kan omgaan (op het kind afgestemd) verschilt per leerkracht.

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

75% - 80% van de leerkrachten kunnen de toepassingen op maat realiseren, maar het kan altijd beter. De school is kritisch op de kwaliteit van de toepassing. Er is sprake van veel tempodifferentiatie en aanpassingen in de kerndoelen/aanbod.

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

85% - 90% van de leerkrachten levert een hoge kwaliteit in de pedagogische afstemming. Incidenteel leveren enkele leerkrachten een te lage kwaliteit op dit gebied.

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling:

90% - 95% van de leerkrachten bespreken de leerdoelen en evalueren deze met de leerlingen. De tijdsdruk maakt het in de praktijk lastig dit structureel te doen. De ene leerkracht lukt dat beter dan de andere.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- ☐ vooral individuele aanpak van leerkrachten
- ☐ aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- ☒ teamaanpak

Toelichting

Het Montessori concept is goed doorleefd in het team. Het volgen van de 2-jarige Montessori opleiding is verplicht. Dit maakt dat de wijze van begeleiden vanuit dezelfde zienswijze inhoud krijgt. Het werken met de lesmethoden werd als te strikt ervaren en daarom dringt men de methodesturing verder terug in ruil voor meer coöperatieve werkvormen (zoals de Taalset). Het leidt er ook toe dat steeds meer leerkrachten besluiten om het bureau uit de klas te halen, omdat deze niet nodig is en dus in de weg staat.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- ☐ niet of nauwelijks
- ☐ soms
- ☒ vaak

Toelichting

Een voorbeeld van de aandacht voor de individuele leerling is de introductie van het kindgesprek met ik-doelen. De medeverantwoordelijkheid voor het leerproces wordt daarmee bij de leerling gelegd. Ouders worden hierbij betrokken. De school wil de ouders graag zien als educatieve partners. Dit wordt vorm gegeven door een andere invulling van de rapportbesprekingen, de kindgesprekken en de intakegesprekken voor de eerste periode bij de kleuters. Eén en ander is in ontwikkeling. Het verschilt nog per leerkracht in welke mate ouders worden bevraagd over hun kind. Sommige ouders kunnen zich ook eisend opstellen en dat levert soms wat spanning op. In toenemende mate worden ouders ingezet in school.

Teamexpertise

*Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.*

De leerkrachtvaardigheden groeien door de Montessori opleiding en scholingen. Leerkrachten worden begeleid en ondersteund door het OBT. We onderscheiden teamexpertise en specialistische expertise. Met teamexpertise wordt bedoeld op kennis en ervaring die geïntegreerd is in de teamaanpak en geïnternaliseerd in het handelen van alle medewerkers.

- ☒ Kennis over opvattingen en aanpakken in de onderwijszorg (handelingsgericht werken, werken met leerlijnen, onderwijsconcepten gebaseerd op onderwijsbehoeften van leerlingen zoals coöperatief leren)
- ☒ Competenties om ouders als partner te betrekken bij de onderwijszorg voor hun kind

Toelichting: Bovengenoemde expertise is in ontwikkeling en verschilt per leerkracht. Het schoolteam van De Elzen heeft ervaringsdeskundigheid opgedaan met leerlingen met speciale behoeften, zoals PDD-nos, ADHD en ADD. Alle leerkrachten zijn Montessori geschoold. Als specifieke teamexpertise is nog genoemd:

- het schoolteam is bovengemiddeld goed in het observeren en signaleren;
- het schoolteam heeft een goed inzicht in en overzicht over de leerlijnen;
- koppeling van de zaakvakken aan cultuur/creatieve thema's;
- zij-instromende leerlingen komen snel goed terecht;
- een sterk pedagogisch klimaat en een goede relatie leerkracht – leerling;
- breed kijken naar de ontwikkeling van het kind op didactisch, pedagogisch, kunstzinnig en creatief gebied.

Nog niet in de volle breedte aanwezig is:

- ☒ Kennis over onderwijszorgvoorzieningen rond de school en in de regio
- ☒ Een teamaanpak op gedrag (afspraken op papier en werkend in de praktijk)

Toelichting: De expertise op het gebied van de ondersteuning van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften ligt nu nog teveel bij de leden van het klein zorgteam. Het opleidingsniveau van de groepsleerkracht kan daaromtrent worden verhoogd. Het schoolteam heeft de neiging om te redeneren vanuit aannames en vooronderstellingen die gebaseerd zijn op beeldvorming (mentale modellen). Een kritische reflectie hierop kan de kwaliteit van de oordeelsvorming verhogen.

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen op de leslocatie:

- Extra begeleiding
- in de klassen/groepen: welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?

Gr	Leerkracht	Stagiaires:	Gr	Leerkracht	Stagiaires:
1/2	Margreet Vos (4) + Maudy Klerks (1)	4 ^e j. LIO Lieza van Hees	5/6	Steffi de Bont (3) en Pia Lutke van Schipholt (2)	3 ^e j. Esther Moonen
1/2	Lia Vos (3,5) en Els Schijf (1,5)	1 ^e j. Janneke van der Sterre (verkort deeltijd)	5/6	Esther van der Veen (5)	
1/2	Paula van de Wouw (4) en Maudy Klerks (1)		5/6	Niek van Loon (4) en Marlene v. Hommelen (1)	2 ^e j. Anouk Jacobs
1/2	Esther Paijmans (2,5) en Yvonne Cox (2,5)	Pedagogiek 2e	5/6	Noortje Kox (2) en Mick Klein (3)	1 ^e j. Ludo van der Gun
1/2	Tanja Brouwers (4,5) en Betty Siemons (0,5)	Pedagogiek 2e	5/6	Irma van Heijst (4) en Marlene v. Hommelen (1)	2 ^e j. Hilde Verstegen (verkort deeltijd)
1/2	Marian Beurskens (4) + Els Schijf (1)				
			7/8	Roberto van Dalen (3) + Monique Huijbers (2)	3 ^e j. Jurre van Alten(minorstage)
3/4	Saskia Vriens (3) en Betty Siemons (2)		7/8	Tanja Raaijmakers (2,5) + Floortje Vekemans (2,5)	2 ^e j. Sandrine van der Perk
3/4	Jessie v. Meel (4) en Monique in 't Groen (1)	Onderwijsass Demi ma: groep di: Wendy	7/8	Peter Simon (5)	4 ^e j. LIO Yasmin Abdullah
3/4	Anita Holman (2) en Esther van Rijn (3)		7/8	Dorien Schevers (2,5) en Narelle van Erp (2,5)	2 ^e j. Marit Haens
3/4	Annemarieke Cohen (4) en Anita Stolk (1)	2 ^e j. Eric Smulders			
3/4	Yvonne Haenen (4,5) + Monique in 't Gr. (0,5)		Gym	Joyce v.d. Biggelaar (4)	ROC- studenten
3/4	Laura Bindels (5)		OB T	OB T	Pedagogiek 4 ^e jaars Yvonne Direks
	1 ^e jaars	Dinsdag			
	2 ^e jaars	Dinsdag / Woensdag			
	3 ^e jaars	Maandag / Dinsdag			
	4 ^e jaars	Afspraken met mentor / vrijwel gehele week			

Opmerking:

- 1 orthopedagoge (3 dagen) en 2 i.b.'ers (totaal 6 dagen) werken groepsoverstijgend/schoolbreed aan hulpvragen van leerkrachten en van kinderen met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeftes
- 1 leerkracht met als taak r.t. werkt (2 dagen;11 uur) voor een aantal leerlingen aan de behandeling van kinderen met een speciale onderwijsbehoefte (zoals o.a dyslexie)
- 3 onderwijsassistentes (totaal 8½ dag) werken ondersteunend voor de leerkracht met kinderen bij pedagogisch-didactische hulpvragen. Individueel en groepsgewijze.
- 2 consultants vanuit swv Plein 013 (totaal voor 1 ½ dag) werken preventief en curatief aan begeleiding en ontwikkeling van leerkrachten m.b.t. kinderen met speciale behoeftes en m.b.t. versterking van de basisondersteuning van het team.
- Ouders/verzorgers: Inzet bij: lezen – creatieve vakken in groep 1-2 – plusgroep begeleiden
- Vakleerkracht gym

- *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*

Met speciale didactische kenmerken:

- Montessorimaterialen, waaronder Taal Doen en Da Vinci (helicoptermethodiek) in het reguliere aanbod.
- Remedierende materialen en methodes in de orthotheek.

Met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken:

- Pedagogische en psychologische achtergrondinformatie en materialen in de orthotheek
- Materialen ter ondersteuning van het Executief Functioneren
- Fysieke aanpassingen (meubilair o.m.) indien nodig voor individuele leerlingen
- *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*

aparte extra ruimtes voor didactische begeleiding

- ☒ extra grootte van de lokalen, gangen en leerpleinen
- ☒ handenarbeidlokaal/atelier/technieklokaal
- ☒ speellokalen en gymnastiekzaal

aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften

- ☒ rolstoeltoegankelijkheid, er gaat een lift naar de bovenverdieping
- ☒ speel- en gymlokaal
- b.s.o.-ruimte tijdens schooltijden

aparte extra ruimtes voor verzorging / rust

- ☒ time-out ruimte³
- ☒ verzorgingsruimte⁴
- ☒ rustruimte⁵

buitenruimten

- ☒ schooltuin
- ☒ een speelplein met extra kwaliteit

Opmerking: Kloostertuin met veel speelmaterialen – bomen –enz.

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
ja	ja	visuele beperkingen
ja	ja	auditieve beperkingen
nee	ja	spraak/taal belemmeringen
ja	ja	cognitieve beperkingen
ja	ja	motorische beperkingen
nee	ja	beperkingen door langdurige ziekte
ja	ja	Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
ja	ja	ADHD
nee	ja	overige psychiatrische aandoeningen
ja	ja	gedragsproblemen
ja	ja	dyslexie
ja	ja	onderwijsachterstanden andere culturen

³ Het kan zijn dat de ruimte nog niet als zodanig is ingericht, maar wel eenvoudig om te vormen.

⁴ Idem

⁵ Idem

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW				X
Bureau Jeugdzorg			X	
GGD				X
GGZ			X	
MEE		X		
(Kinder)ziekenhuis		X		
Revalidatiekliniek		X		
Justitiële inrichting	X			
Gemeente Brede School		heel soms X		
Gemeente VVE		X		
Gemeente ketenzorg			X	
Plein013 steunpunt Hoogbegaafdheid				X

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- *het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*
De school is momenteel in ontwikkeling om een slag te maken van hoeveel zorg een leerling behoeft, naar wat de behoeften van de leerling zijn. In principe heeft de groepsleerkracht het eigenaarschap van de onderwijsondersteuning voor zijn/haar leerlingen. Het zorgteam verwacht daarin in toenemende mate initiatief van de leerkrachten. Op dit moment nemen de IB-ers en/of de zorgcoördinator dit initiatief af en toe nog over, maar het schoolteam neemt hier nu snel stappen in. De mogelijkheden hiertoe verschillen nog wel per leerkracht.
- *de plaats van de extra ondersteuning binnen het beleid van de school*
In het kwaliteitshandboek 'begeleiding en ondersteuning' zijn de werkwijzen, taken en verantwoordelijkheden beschreven met stroomschema's. (zie de bijlage voor het schema). De IB-ers bewaken het proces van de onderwijsondersteuning middels de 1-zorgroute en de besprekingen in het OBT en contacten met de groepsleerkrachten. Ze begeleiden en ondersteunen het schoolteam daarin.
- *volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*
Het schoolteam werkt met ParnasSys. De instructie verloopt in de groepen. Leerlingen kunnen (in de bovenbouw) zelf aangeven of ze behoefte hebben om de algemene instructie bij te wonen, maar een leerkracht kan kinderen hiertoe ook uitnodigen. Ook houden de leerkrachten vanuit het groepshandelingsplan zelf in de gaten welke leerlingen in ieder geval de instructie moeten volgen. Er is extra verrijkingsaanbod voor de snellere leerlingen in de plusklassen. Binnen de groepen zijn de twee leerjaren gemixt en wordt regelmatig de tafelschikking heroverwogen. Kenmerkend voor de school is verder het pedagogisch klimaat: de leerkrachten hebben een goede relatie met de leerlingen, de leerlingen zijn positief assertief, voelen zich vrij om hun mening of voorkeuren aan te geven en nemen initiatief.

- *planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*
De school werkt met groepsbesprekingen in een cyclus van twee maal per schooljaar. De groepsoverzichten vanuit ParnasSys worden dan besproken. Per vakgebied worden de mogelijkheden voor clustering van leerlingen bekeken. Deze werkwijze wordt door de schoolleiding als een voorbereidende stap gezien om uiteindelijk met groepsplannen te gaan werken met een aanbod gebaseerd op de onderwijsbehoeften van leerlingen. Er zijn groepsconsultaties om de afspraken uit de groepsbesprekingen te monitoren en eventueel bij te stellen. Het OBT breed komt 5 x per jaar bij elkaar (smw, GGD, zorgcoördinator = de orthopedagoog, de IB-ers en op afroep de directeur). 1 x per maand is er een OBT smal waarbij de onderwijsassistenten aanwezig zijn. Daarnaast is het altijd mogelijk om een individuele leerlingbespreking te organiseren als daaraan behoefte is. De ondersteuning van leerlingen wordt door de onderwijsassistenten gedaan in 4 perioden van ondersteuning.
- *aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)*
Er is een protocol voor dyslexie met een screening en kleine kring instructie.
- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:*
 - *het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling*
 - *het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*

De aanwezige ouder bij het interview heeft ervaren dat er sprake is van verschillende niveaus van betrokkenheid. In ieder geval was er sprake van betrokkenheid bij het vaststellen van de onderwijsbehoefte en het mede bepalen van de wijze van uitvoering van de begeleiding. Ouders worden geraadpleegd op basis van een plan van de school. Er is altijd ruimte voor inbreng. In incidentele gevallen is er sprake van afstemming, bijvoorbeeld met externe zorgverleners zoals Kompaan, zodat naschoolse behandeling onder schooltijd kan geschieden.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen waarmee de school haar voedingsgebied deelt? Kent de school de andere scholen, bijvoorbeeld hoe de andere scholen omgaan met extra ondersteuning en hoe zij omgaan met verschillen?*

Er is weinig contact, maar de directeur pakt dit weer op met de dichtstbij gelegen scholen in de wijk vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor Passend Onderwijs in de wijk. De buitenruimte wordt opnieuw ingericht met betrokkenheid van de buurt/gemeente. Met de BSO is er overleg richting de opzet van een IKC.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de overige reguliere basisscholen binnen Plein013?*

Er is geen sprake van samenwerking met deze scholen.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?*

Er zijn verschillende overleggen en netwerken van informeel leren en kennisdeling, zoals een IB-netwerk, een directieberaad en inhoudelijke thema's zoals de Da Vinci aanpak.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?*

Van een aantal voorzieningen wordt gebruik gemaakt: Steunpunt Hoogbegaafde leerlingen, Taalschool, Intermezzo, Talentklas. Tweemaal is er een TLV aangevraagd.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?*

Er is contact met de BSO, VVE en het VO in verband met schoolplaatsingen.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de scholen voor sbo en so?*

Er is weinig contact met het SBO en SO, alleen via Plein013. Voorheen was er PAB. De PAB vanuit het SBO had weinig meerwaarde, in die zin dat de begeleiding niet heeft kunnen voorkomen dat de leerling uiteindelijk toch op het SBO is geplaatst. In de AB vanuit het SO werd er te weinig rekening gehouden met de reguliere setting en werden de adviezen teveel vanuit een SO-setting bedacht, gericht op volledige aanpassing. De huidige werkwijze met de consultants bevalt goed.

Organogram begeleiding en ondersteuning

